

SELETUSKIRI

põllumajandusministri määruse „Mee koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõu on välja töötatud toiduseaduse § 12 lõike 4 ja § 38 lõike 4 alusel ning on tingitud õigusakti aluseks olevate volitusnormide muutumisest. Nimetatud volitusnorme muudeti toiduseaduse muutmise seadusega (RT I, 09.10.2014, 1), mille kohaselt antakse õigusaktide kehtestamise volitus Vabariigi Valitsuselt põllumajandusministrile. Seetõttu tuleb Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2004. a määrus nr 41 „Mee koostis- ja kvaliteedinõuded ning märgistamise erinõuded” kehtetuks tunnistada ning kehtestada vastavad nõuded alates 13. detsembrist 2014. a põllumajandusministri määrusega.

Ühtlasi kavandatakse eelnõus üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/63/EL, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta (EÜT L 164, 03.06.2014, lk 1), nõuded õietolmu ja märgistamisel mee päritolu näitamise kohta.

Põllumajandusministri määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna toidu üldnõuete büroo peaspetsialist Katrin Lõhmus (625 6509, katrin.lohmus@agri.ee), eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud õigusosakonna nõunik Diana Rammul (625 6259, diana.rammul@agri.ee) ning keeleliselt on eelnõu toimetanud sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Võrreldes valdkonda seni reguleerinud ja hetkel kehtiva Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2004. a määrusega nr 41 „Mee koostis- ja kvaliteedinõuded ning märgistamise erinõuded” ei ole eelnõus sisulisi muudatusi, välja arvatud eespool nimetatud direktiivi 2001/110/EÜ muudatusest tulenevad täpsustused määruse § 1 lõikes 3 ja § 3 lõikes 7.

Määrust kohaldatakse mee suhtes. Meena käsitatakse looduslikku magusat ainet, mida toodavad *Apis mellifera* mesilased taimede nektarist ning elusate taimeosade ja neist toituvate putukate eritistest, mida mesilased koguvad, seda endile eriomaste ainete ühendades muundavad, kärjekannudesse paigutavad, seal kuivatavad ja ladustavad ning lõpuks sinna küpsema ja valmima jätavad. Mee iseloomulikud näitajad on kindlaks määratud, mistõttu peab mesi vastama ühesugustele koostis- ja kvaliteedinõuetele ning toidualase teabe esitamise nõuetele.

Eelnõu § 1 lõikega 3 täiendatakse määrust sättega, mis selgitab, et mee looduslikule koostisele eriomast õietolmu ei käsitata mee **koostisosana**. Täpsustuse tegemine nõuetesse on tingitud direktiivist 2014/63, mille artikliga 2 täpsustatakse põhimõtet, et õietolm on mee looduslik **koostisaine**, mida eraldi koostisosana märgistama ei pea.

Toidu märgistust reguleeriva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1169/2011 kohaselt defineeritakse „**koostisosa**” kui ainet, mida on kasutatud toidu valmistamisel ja mis esineb ka lõpptootes. See definitsioon viitab aine kasutamise **tahtlikkusele**. Koostisosad on näiteks muna, piim, nisujahu. Koostisosaks ei ole näiteks munas munakollane, vaid see on muna koostisaine. Võttes arvesse mee looduslikku koostist, ei loeta õietolmu „koostisosaks” nimetatud määruse tähenduses. Mett defineeritakse kui magusat ainet, mida toodavad mesilased. Mesi koosneb põhiliselt erinevatest suhkrutest, eelkõige glükoosist ja fruktoosist, ning teistest ainetest nagu orgaanilised ühendid, ensüümid ja mee kogumisel saadud tahked osakesed. Direktiivi 2001/110/EL eesmärgiks on säilitada mee loomulikke omadusi, piirates inimese sekkumist. Samuti on sinna keelatud lisada toidu koostisosi (lisatud tahtlikult) ja sealt on keelatud eemaldada koostisaineid, sealhulgas õietolmu. Tuginedes teaduslikule arvamusele on õietolm mees mesilaste tegevuse tõttu: õietolmu osad satuvad mee sisse selle korjamisel mesilaste poolt. Eelnõu säte ei piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (ELT L 268, 18.10.2003, lk 1–23) rakendamist mee suhtes, mis sisaldab geneetiliselt muundatud õietolmu. Selline mesi on toit, mis on toodetud muundatud organismidest nimetatud määruse tähenduses. Mett, mis sisaldab geneetiliselt muundatud õietolmu, tuleb lugeda „(osaliselt) GMO-st toodetud toiduks”.

Tulenevalt eespool kirjeldatud probleemist vajas täpsustamist ka direktiivi 2001/110/EL II lisa kolmas lõik, mis oli sõnastatud mitmeti mõistetavalt. Direktiivi 2014/63/EL artikli 1 punktis 6 täpsustatakse ingliskeelset sõnastust, mille kohaselt asendatakse väljend „...no pollen or constituent...” väljendiga „...neither pollen nor any other constituent...”. Kuna Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2004. a määruse § 3 lõike 7 sõnastus on juba kooskõlas direktiivi muudatusega, siis ei vaja see muutmist. Samas viiakse eelnimetatud sättesse sisse tehniline täpsustus, kus sõna „koostisosa” asendatakse sõnaga „koostisaine”.

Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2004. a määruse § 3 lõikes 7 oli nõue, mis sätestas päritolumaa näitamise kohustuse. Kui tegemist on segumeega, siis antakse võimalus asendada konkreetne päritolumaa märkega „Euroopa Ühendusest pärit mee segu” või „väljastpoolt Euroopa Ühendust pärit mee segu” või „Euroopa Ühendusest ja väljastpoolt Euroopa Ühendust pärit mee segu”. Selline nõue on ka eelnõu § 3 lõikes 7 selle erinevusega, et tehtud on parandus, millega eelnimetatud märgetes asendatakse sõnad „Euroopa Ühendus” sõnadega „Euroopa Liit”. Muudatusega võetakse üle direktiivi 2014/63/EL artikkel 1 ja see on tehtud eesmärgiga võtta arvesse Lissaboni lepingu sätteid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on lähtutud nõukogu direktiivist 2001/110/EÜ mee kohta (EÜT L 010, 12.01.2002, lk 47) ning seda muutvast Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2014/63/EL (EÜT L 164, 03.06.2014, lk 1). Euroopa Liidu õigusakti ja määruse eelnõu sätete võrdlustabel on esitatud seletuskirja lisa 1.

4. Määruse mõjud

Määruse kehtestamine ei too kaasa uusi nõudeid ega ülesandeid Veterinaar- ja Toiduametile. Toidukäitlejatest toob mee pakendajatele määrus kaasa märgistuse muutmise ühe kasutatava sõna osas. Tegemist on tehnilist laadi ja mitte sisulise muudatusega. Muudatuste tegemiseks on ette nähtud üleminekuajag.

Eelnimetatud mõjude ulatus, sagedus, ebasoovitavate mõjude avaldumise risk ja sihtrühma suurus on väike ning seega ei ole vajadust koostada HÕNTE § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa täiendavaid tegevusi ega lisakulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne sellega uusi tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustumine on eelnõu kohaselt kavandatud 13. detsembrile 2014. a. Nimetatud jõustumiskuupäev on sätestatud arvestusega, et määrus jõustuks ühel ajal toiduseaduse muutmise seadusega. Määruse § 1 lõige 3 ja § 3 lõige 7 jõustuvad 24. juunil 2015. a. Mett, mis on turule viidud või märgistatud enne 24. juunit 2015. a sinnani kehtinud nõuete kohaselt, võib edasi turustada kuni varude lõppemiseni ja seni kehtinud nõuete kohaselt.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitati kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Sotsiaalministeeriumile. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastas määruse eelnõu ilma märkusteta. Sotsiaalministeerium ei kandnud ettenähtud tähtaja jooksul eelnõude kooskõlastamise infosüsteemi kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenõustumise kohta ega taotlenud ka tähtaja pikendamist. Seega on eelnõu Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 kohaselt loetud eelnimetatud ministeeriumide poolt kooskõlastatuks.

Samuti saadeti eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Mesinike Liidule, Eesti Kutseliste Mesinike Ühendusele, Veterinaar- ja Toiduametile ning Tarbijakaitseametile. Nimetatud organisatsioonidest esitas Veterinaar- ja Toiduamet märkused, milledega arvestamise tabel on esitatud seletuskirja lisas 2.

(allkirjastatud digitaalselt)

Toomas Kevvai
Toiduohutuse ning teaduse ja arenduse asekanstler
kanstleri ülesannetes

Põllumajandusministri määruse
 „Mee koostis- ja kvaliteedinõuded
 ning toidualase teabe
 esitamise nõuded”
 seletuskirja juurde
 Lisa 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/63/EL (EÜT L 164, 03.06.2014, lk 1), millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta (EÜT L 010, 12.01.2002, lk 47), ning põllumajandusministri määruse „Mee koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded” eelnõu vastavustabel

EL-i õigusakti norm	EL-i õigusakti normi ülevõtmise kohustus	EL-i õigusakti normi sisuliseks rakendamiseks kehtestataavad riigisisised õigusaktid		Kommentaarid
		Paragrahv, lõige, punkt	Pealkiri	
Artikkel, lõige, punkt	Jah, ei, valikuline	Paragrahv, lõige, punkt	Pealkiri	
Art 1 punkt 1	Jah	Põllumajandusministri määruse § 4 lg 3	Rakendussätted (sisaldab märgistamise sätte muudatust)	
Art 1 punkt 2	Jah	Põllumajandusministri määruse § 1 lg 3	Reguleerimisala	
Art 1 punktid 3–5	Ei	-	-	Ei vaja ülevõtmist
Art 1 punkt 6	Jah	Põllumajandusministri määruse § 2 lg 6	Mee koostis- ja kvaliteedinõuded	
Art-d 2 ja 3	Jah	Põllumajandusministri määruse §-d 4 ja 5	Rakendussätted	

Põllumajandusministri määruse
 „Mee koostis- ja kvaliteedinõuded
 ning toidualase teabe
 esitamise nõuded”
 seletuskirja juurde
 Lisa 2

Põllumajandusministri määruse „Mee koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded” eelnõu kohta tehtud märkuste ja ettepanekute tabel

Märkuse või ettepaneku tegija	Märkused ja ettepanekud	Põllumajandusministeeriumi seisukoht
Veterinaar- ja Toiduamet	<p>1. Määruse § 3 lg 7 Märgistusel esitatakse päritolumaa, kus mesi on korjatud. Sõna '<u>päritolumaa</u>' asendada sõnadega '<u>päritoluriik või -riigid</u>' vastavalt direktiivi 2014/63/EL artiklile 1 (1).</p> <p>2. Seletuskiri 1. Punkt 2 lõige 2 viimane lause, lisada sõna 'esitamise'.</p> <p>2. Punkt 2 lõige 3 lause: Mesi sisaldab erinevaid suhkruid, eelkõige glükoosi ja fruktoosi, ning orgaanilisi ühendeid, nagu ensüümid. Kas lause sellisel kujul ei ole eksitav, direktiivi 2014/63/EL vastav lause on " Mesi koosneb põhiliselt erinevatest suhkrutest, peamiselt fruktoosist ja glükoosist ning teistest ainetest, nagu orgaanilised happed, ensüümid ja mee kogumisel saadud tahked osakesed."?</p> <p>3. Punkt 2 lõige 3 eelviimane lause: Selline mesi on toit, mis on valmistatud geneetiliselt muundatud organismidest nimetatud määruse tähenduses. Sõna 'valmistatud' asendada sõnaga 'toodetud', mis oleks ka kooskõlas Dir 2014/63 vastava lausega "...kuna selline mesi on <u>toodetud</u> geneetiliselt muundatud organismidest kõnealuse määruse tähenduses."</p> <p>4. Punkt 2 lõige 3 viimane lause: "Mett,</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu sõnastust on vastavalt täiendatud.</p> <p><u>Arvestatud</u> Seletuskirja sõnastust on vastavalt täiendatud</p> <p><u>Arvestatud</u> Seletuskirja sõnastust on vastavalt täiendatud</p> <p><u>Arvestatud</u> Seletuskirja sõnastust on vastavalt täiendatud</p>

	<p>mis sisaldab geneetiliselt muundatud õietolmu, tuleb lugeda „toiduks (osaliselt), mis on toodetud GMO-st”. " asendada vastavalt dir sõnastusele "Mett, mis sisaldab geneetiliselt muundatud õietolmu, tuleb lugeda (osaliselt) GMO-st toodetud toiduks."</p>	<p><u>Arvestatud</u> Seletuskirja sõnastust on vastavalt täiendatud</p>
--	---	---